

STOCKHOLMSKÄLLAN

► LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN: www.stockholmskallan.se

62 döda när tronarvingen skulle firas

■ ■ När Gustav III och Sofia Magdalena efter tolv års äktenskap äntligen lyckas få en tronarvinge så ska det förstås firas med buller och bång. Den 30 december 1778 bjuder stadens borgerskap stockholmarna på stort hyllningskalas på Norrmalmstorg – ett kalas som kom att ta en ände med förskräckelse.

Text: Kettil Mannerheim

Den 21 december kungör Överståthållareämbetet att allmänheten är välkommen på stor fest på Norrmalmstorg – dagens Gustav Adolfs torg. Drottning Sofia Magdalenas lyckliga nedkomst med ett friskt gossebarn ska firas så det står härliga till. Förfriskningar, dans och musik utlovas i den provisoriska festsal som uppförts på torget till skydd mot årstidens stränga klimat. Säkerheten har man också tänkt på: ”Flere portar äro til in- och utgångarne på 3:ne sidor öppne, och försiktighets mått emot trängsel och andra farligheter förutsedde.” Alla är välkomna in i salen vid sjutiden på kvällen när dundret från 128 kanonskott från Skeppsholmen tonat ut.

Dagen efter festen är katastrofen ett faktum och sorg råder sorg i Stockholm. Polisen rapporterar att ”något tecken till lif ännu ej kunnat förspörjas” hos 62 personer ”oagadt alt bemödande af Medici och Chirurgi”. Den tillfälligt uppförda hallen hade av allt att döma

” En kaosartad situation har uppstått.

fyllts till bredden av människor som lockats av de generösa löftena om sång, dans och gratisdricka. En kaosartad situation har uppstått och när folk desperat försökt ta sig ut via hallens östra dörr har det blivit ett sådant tryck att människor klämts och kvävts ihjäl. Polisen skriver att en röst bland hopen utlöst det tragiska händelseförloppet genom att ropa att elden är lös.

Bland polisens handlingar om olyckan finns en alfabetisk lista över de döda. Tjänstemännen har förutom namn och ålder antecknat spridda uppgifter om de döda och deras anhöriga. Särskilt har man intresserat sig för de efterlevandes ekonomiska situation och hur begravningen ska finansieras. Om 68-årige

Erich Waltin står till exempel: ”har änka efter sig: har ej varit så aldeles utfattig”. Vissa av dödsnotiserna innehåller mindre smickrande omdömen, till exempel:

Rosenberg, Anna Christina, 50 år gamal, aldrig efterfrågat sin man, som är soldat vid Kongl Majts Regemente i Christianstad, varit högst liderlig. Hennes svägerska Anna Maja Rosenberg boende på Drottninggatan Blackvartska huset hvill besörja om begrafningen emot betalning.

Trana, Nina, tjuvkonan vid 60 års ålder, har endast en son, som får landet omkring och begär stölder, sedan han förrymt fästningarne.

Flera samvetsömma människor skänkte pengar till de drabbade. Redan på nyårsafton skickar Lovisa Ulrika en stor summa ”til utdelande ibland de torftigaste af dem, som olyckan träffadt att dervid mista sina anhöriga”. För att få del av pengarna gällde det således att visa att man hamnat i en svår situation. En Sven Holm skickar å trebarnsmamman Anna Maria Wahlbergs vägnar ett intyg om att hon lever ”uti största uselhet och fattigdom” och saknar pengar till att få maken i jorden. Sjömannen Clas Vesterberg avled fem dagar efter att han blivit klämd i trängseln på Norrmalmstorg. För familjen var det viktigt att sätta Vesterbergs död i samband med olyckan. De skickar ett läkarintyg som berättar om beständiga kräkningar de sista dagarna i dennes liv.

HÄR HÄNDE DET. Gustav Adolfs torg så som det såg ut en somardag på 1890-talet. Bilden är beskuren.